

църква, чиято дължина споредъ чертежа е 10 метра, а ширина 4'5 метра. Дебелината на основнитѣ зидове подъ земята — 0'87 метра. Градежътъ е отъ мѣстни камъни, споявани съ хоросанъ. Отъ изтокъ е долепенъ полукръговъ олтаръ съ 3-метровъ отворъ. Днесъ презъ разрушенитѣ олтарни основи тече потокъ, който подкопава севернитѣ стени и се спуска покрай основитѣ на други сгради къмъ Трошана. При западния входъ има пжтъ отъ калдаръмъ и до него изворъ. Дворътъ е посланъ съ полегнали плочи и до олтаря чурулика изворъ въ дълбокъ зиданъ трапъ. Около основитѣ се търкалятъ кжсове отъ тухли и други керамични и стъклени сждени. Мѣстото на светата обителъ е свито по склона въ единъ закжтанъ въртопъ между два потока, обрасли съ гжста растителностъ. Останкитѣ отъ църквата и околнитѣ сгради, разрушени отъ поройни потоци, се побиратъ въ тѣсно мѣсто, обаче, малко по-долу, въ Трошана, се зеленѣятъ обширни, приветливи и прохладни поляни съ високи плодни дървета. Знае се, че въ първитѣ турски години народътъ отъ селата Дебелецъ, Присово и граждани отъ Търново се събирали на „сборъ“ въ деня на манастирския храмъ „Св. Марко“ и заедно съ черкуването устройвали и жертвени обѣди, пазари и веселби за младитѣ.

Долината Трошанъ е разлата и красива между дветѣ бърда — Трошанъ и Присой бърдо — препълнена на времето съ лозя, овощни градини и прохладни колиби. Споредъ преданието, мѣстността принадлежала въ българско време на български боляринъ на име *Трошанъ*¹⁾. Следъ неговата смъртъ или смъртъта на наследницитѣ мутурцитѣ засвоили тихата и прохладна долина и лѣте прекарвали весело на почивка въ лозята между плоднитѣ дървета. Църквата отдавна била съборена. Около нейнитѣ основи личатъ очертанията на манастирски килии и други новопостроени колиби за лѣтуване на господари. Преданието добавя, че български царски челяди, заедно съ болярски, посещавали прохладната долина презъ горещитѣ месеци за почивка и въздухъ²⁾. Зимно време манастирътъ ще да е билъ тихо мѣсто за подвизи и за работа на смирени български преписвачи и писатели. Въ единъ сборникъ подъ име „Лествица“, който днесъ се пази въ Рилския манастиръ, се среща следната бележка:

„Въ лето 1364 исписа се сѣя книга сими и тленими прѣсти въ мѣстѣ Усти при Тръновѣградѣ, при благовѣрнимъ

¹⁾ Въ „Български старини“ отъ проф. Попруженко, книга VIII, издание на Б. А. Н., „Синодикъ царя Борила“, стр. 94 л. 168 се изброяватъ следнитѣ боляри: „Арцѣ, Трошанову, Ратену, Потръцѣ и др. Вѣчная имъ память“.

²⁾ Вж. Иванъ Йордановъ. Легенди около Търново. Сѣнки край Янтра, стр. 21, Светого Марка.